

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

Ekonominės darganos: ar šį kartą Lietuvos ūkio stogas nebus kiauras?

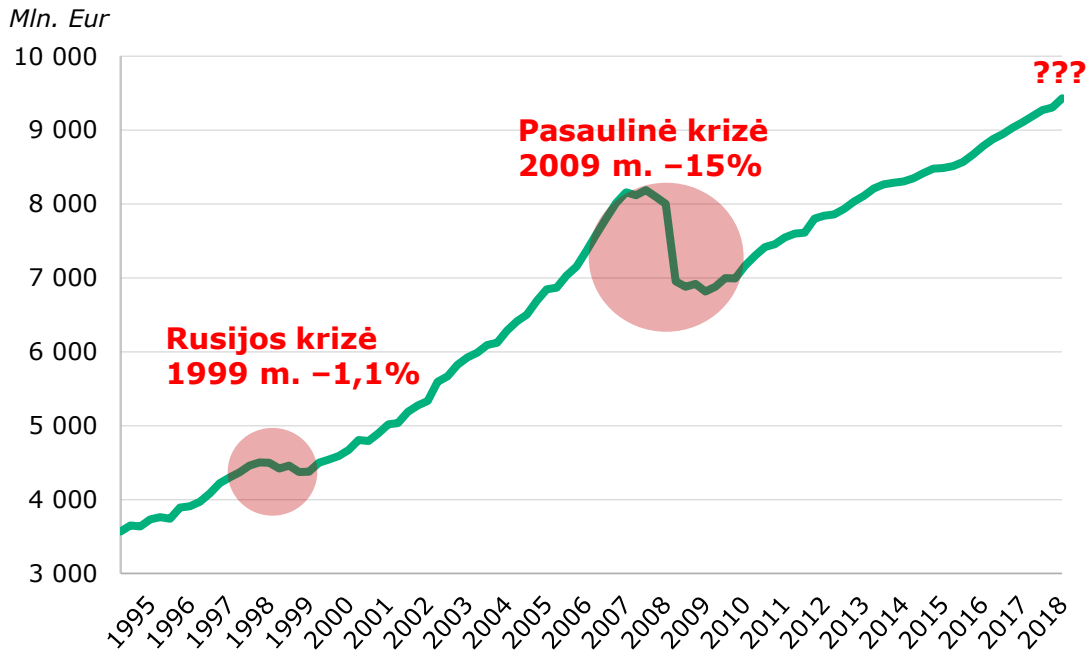
Pranešime pateikiama
nuomonė nebūtinai atitinka
oficialią Lietuvos banko
poziciją

Gediminas Šimkus
2019 m. kovo 21 d.

Ne visos ekonominės krizės vienodai skausmingos

Lietuvos realiojo BVP dinamika

Panaši krizė kaip 2008–2009 m. buvo tik „Didžioji depresija“ prieš 80 metų

Išorės nulemtą krizę Lietuvoje pagilino stiprus vietos ekonomikos perkaitimas

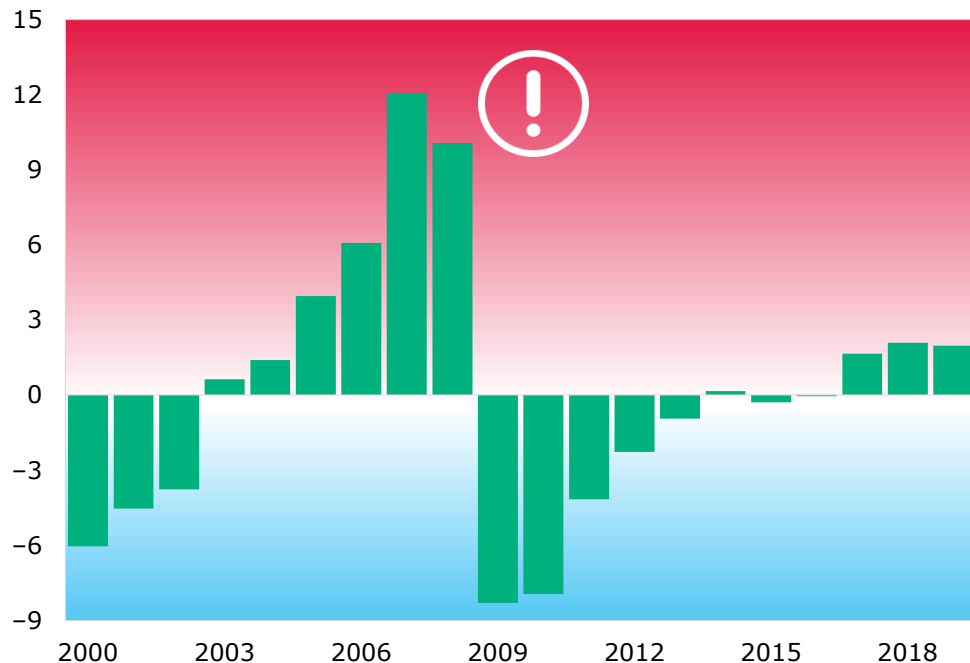
Ar kitą kartą bus kitaip?
Lietuvos situacija yra kitokia (ir geresnė) negu prieš dešimtmetį

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Ekonomikos temperatūra šiandien gerokai žemesnė nei prieš ekonomikos krizę

BVP atotrūkis nuo potencialo

Proc. palyginti su BVP

2005–2008 m. ekonomikos augimas buvo netvarus...

... ir ekonomikoje susiformavo reikšmingi nesubalansuotumai

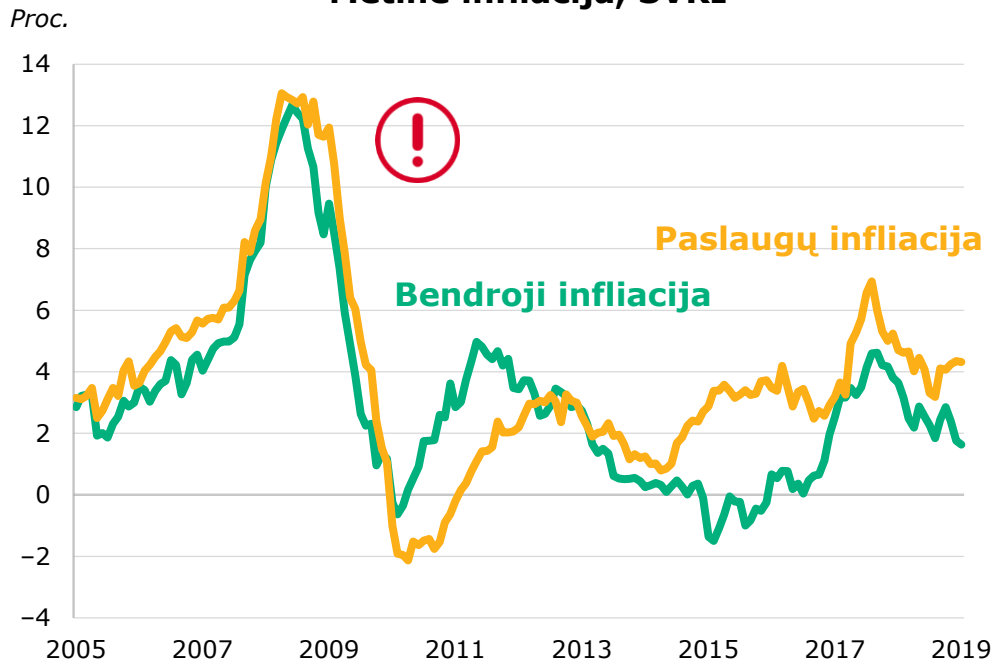
Šiandien ūkio temperatūra nors ir padidėjusi, bet yra kur kas žemesnė

Šaltinis: Lietuvos bankas.
2019 m. kovo 21 d.

Ekonominės darganos: ar šį kartą Lietuvos ūkio stogas nebus kiauras?

Vartotojų kainų augimas gerokai lėtesnis nei prieš krizę

Metinė infliacija, SVKI

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas.

Vidutinė metinė infliacija, SVKI

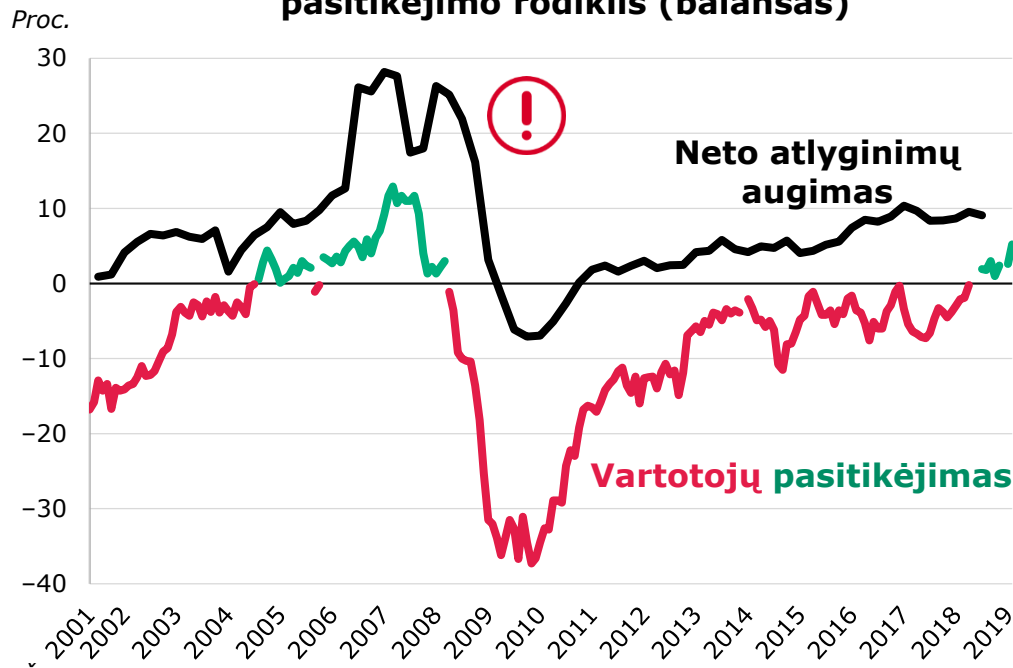
2006–2008 m.	6,9 %
2016–2018 m.	2,3 %
2019 m. prognozė	2,4 %

Šiuo metu infliacijos tempas yra artimas ECB siekiamam 2 % lygiui...

...tačiau paslaugų infliacija didesnė dėl spartaus atlyginimų augimo

Nors vartotojų lūkesčiai, atlyginimai ir vartojimas auga, jie nesiekia prieš krizę regėtų aukštumų

Metinis atlyginimų augimas ir vartotojų pasitikėjimo rodiklis (balansas)

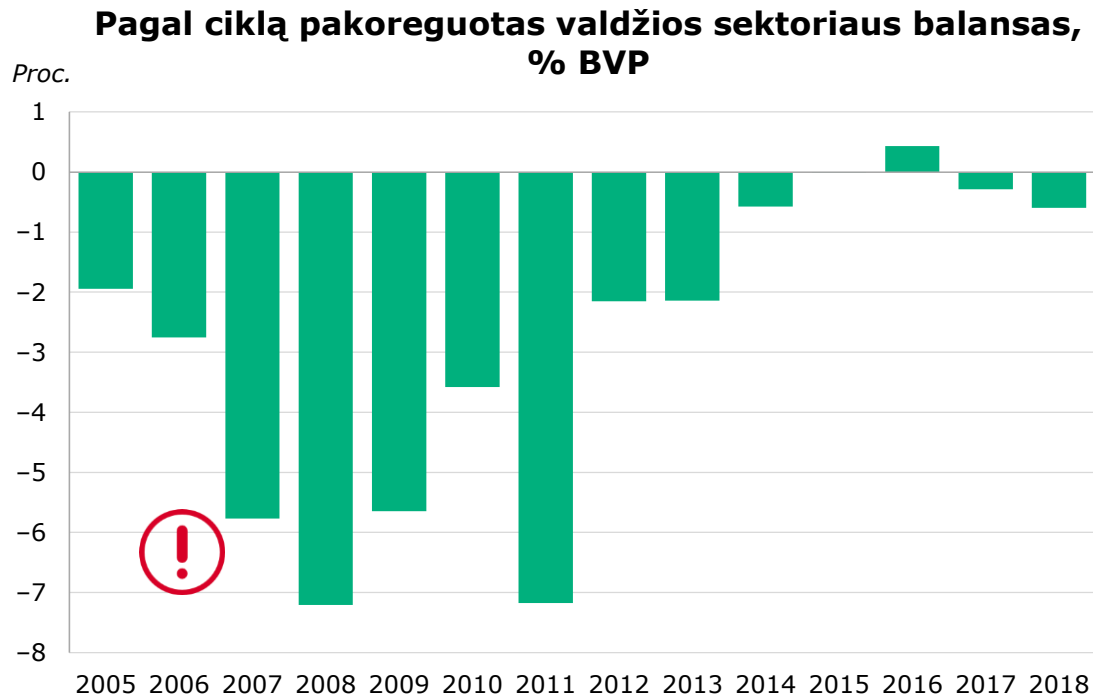
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos bankas.

Vidutinis neto atlyginimų ir vartojimo augimas

	Atlyginimai	Vartojimas
2006–2008 m.	22 %	8,4 %
2016–2018 m.	9 %	4 %

Ypač spartus atlyginimų augimas 2006–2008 m. pakurstė perdėtai optimistinius lūkesčius ir netvarų vartojimo augimą

Fiskaliniai nesubalansuotumai taip pat sumažėję

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

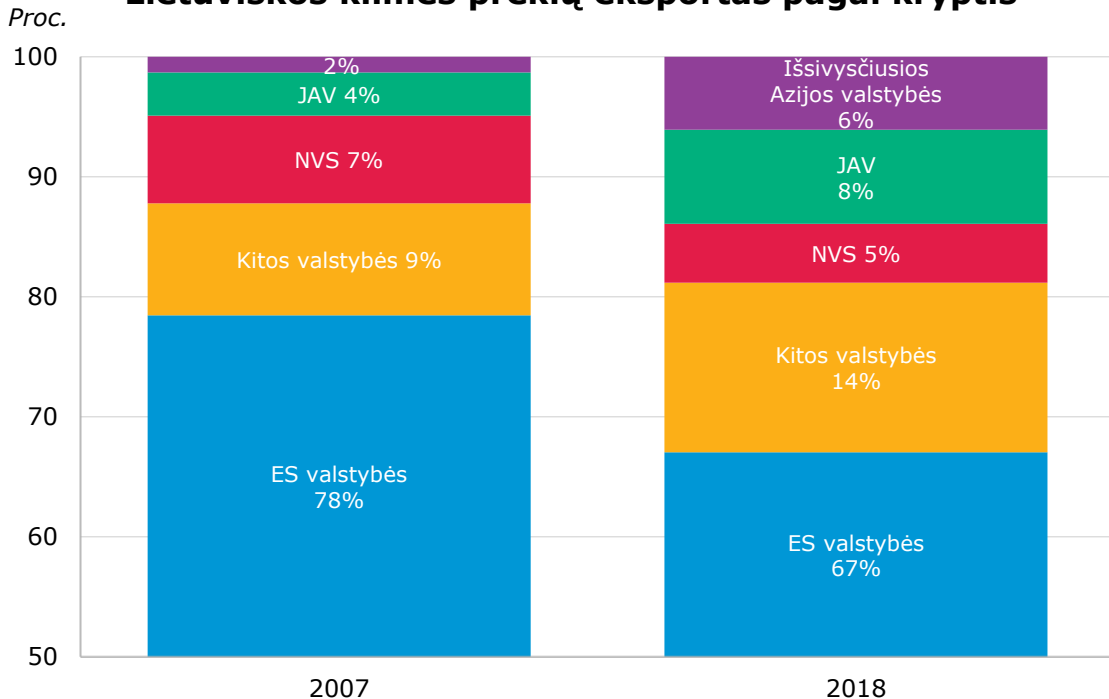
Iki 2008 m. fiskalinė politika pasižymėjo tuo, kad su ekonomikos pakilimu susijusios pajamos buvo ne atidedamos sunkesniems laikams, bet prisiimama papildomų įsipareigojimų finansuoti tam tikras sritis

Šiuo metu fiskalinė politika taip pat linkusi į procikliškumą, nes esant pakilimui, ekonomika yra papildomai skatinama, tačiau disbalansai yra gerokai mažesni

Eksportas tapo labiau diversifikuotas – galimybės atremti lokalų užsienio paklausos šoką geresnės

Lietuviškos kilmės prekių eksportas pagal kryptį

Reikšmingai padidėjo eksporto dalis į išsivysčiusias Azijos valstybes, JAV ir kitas šalis

Sumažėjo eksporto dalis į ES ir NVS valstybes

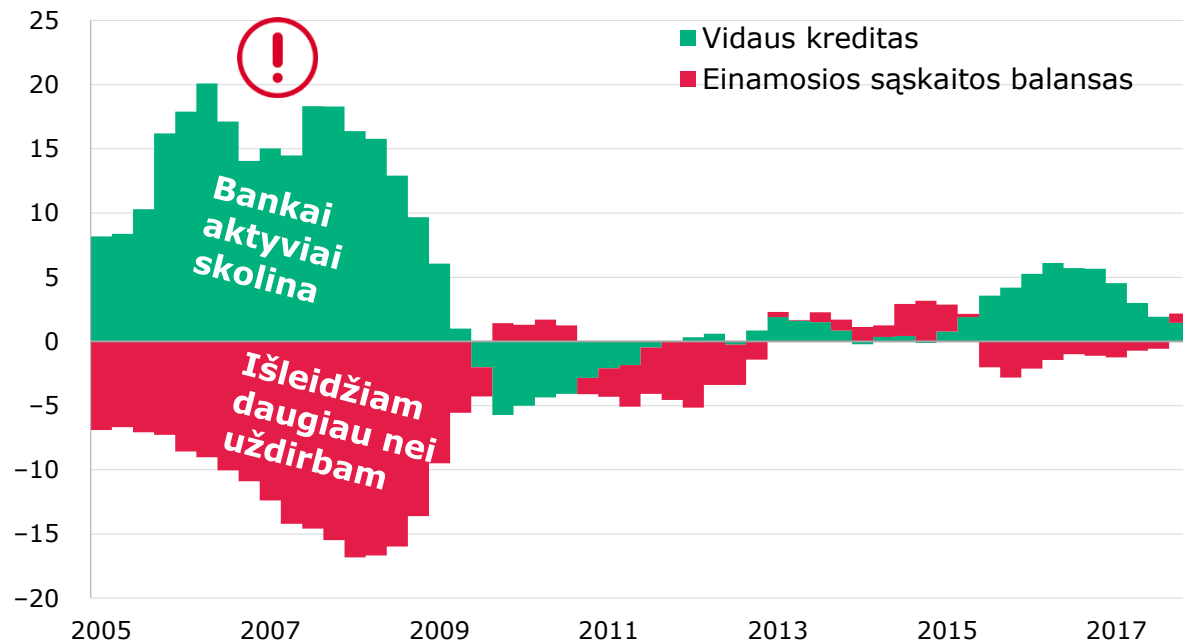
Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Kreditas mažiau finansuoja vartojimą

Pinigų kiekio Lietuvoje pagrindiniai veiksniai

Proc., palyginti su BVP

Vartojimas mažiau paremtas paskolomis, o einamoji sąskaita subalansuota

Bankai tapo mažiau priklausomi nuo „motinų“, dabar finansuojasi indėliais

Bankų standartams sugriežtėjus, paskolų „kranelio“ užsikimšimas tapo mažiau tikėtina

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Pastaba: Paveiksle parodomos tik pagrindinės dvi pinigų kiekio pokyčių komponentės.

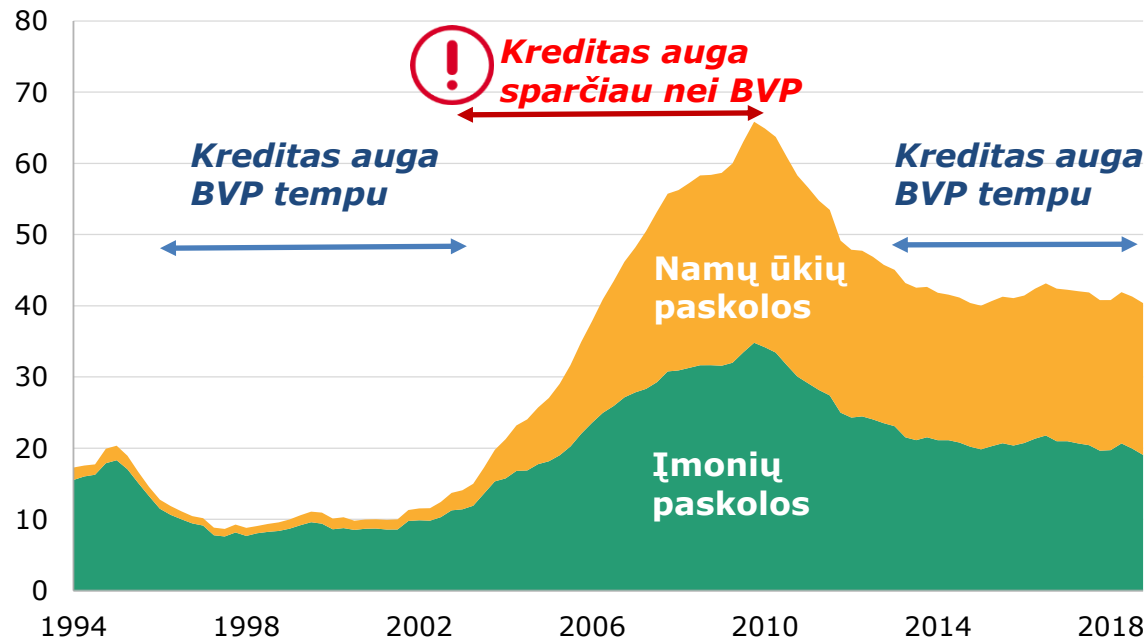

Įsiskolinimas tapo tvaresnis

Paskolų santykis su BVP

Proc., palyginti su BVP

Įsiskolinimo lygis sumažėjo ir tapo stabilus

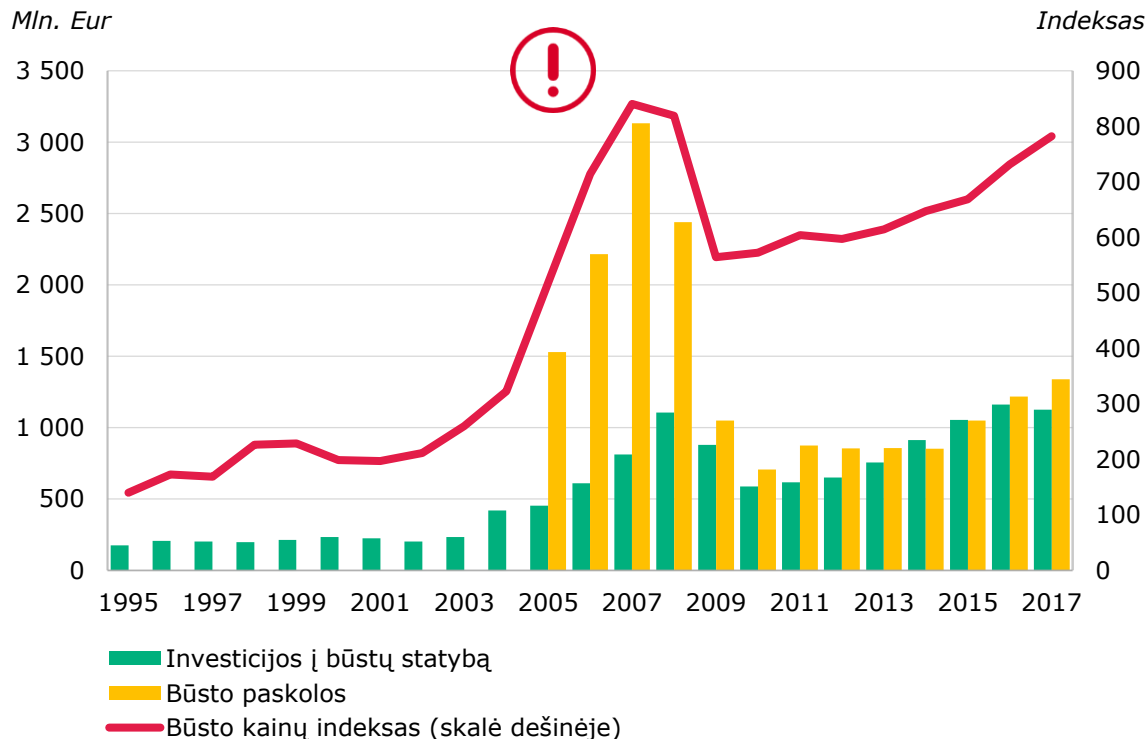
Kreditas auga nebe 50 %, o apie 6 %, neviršydamas nominalaus BVP tempo

Sugriežtėjus bankų standartams, skolininkų rizika tapo mažesnė

Šaltinis: Lietuvos bankas.
2019 m. kovo 21 d.

Ekonominės darganos: ar šį kartą Lietuvos ūkio stogas nebus kiauras?

NT rinka šyla...

Šaltinis: Lietuvos bankas.

**Stabilus kredito augimas
nekuria per didelės
paklausos būstui**

**Aukštesni skolinimo
standartai riboja
spekuliacinius lūkesčius**

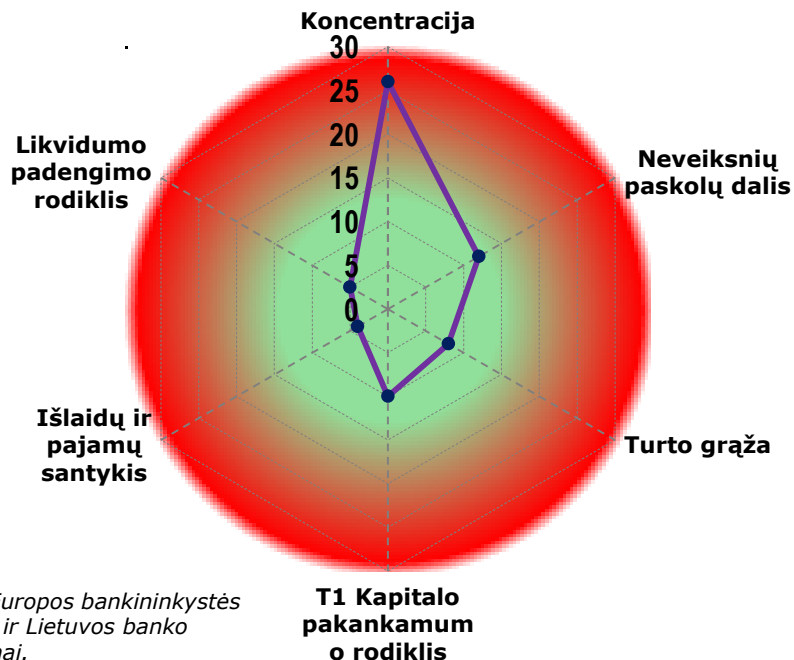
**Būsto įperkamumas –
istoriškai didelis**

**Išnyko devalvacijos rizika,
sumažėjo palūkanų šuolio
tikimybė**

Bankų sektoriaus rodikliai geresni nei daugelio kitų Europos šalių

Pagrindiniai bankų sektoriaus tvarumo rodikliai (vieta tarp 28 ES šalių bankų sektorių)

Šaltinis: Europos bankininkystės institucija ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Nuo disbalansų saugo ir makroprudencinė politika

Įdiegti ASN¹:

- LTV² 85 %
- DSTI³ 40 %
- Paskolos trukmė ≤ 40 m.

ASN pakeitimai:

- DSTI 50 %, kai palūkanų norma = 5 %
- Paskolos trukmė ≤ 30 m.

Kapitalo rezervas sisteminiams bankams
Kapitalo apsaugos rezervas

Anticiklinis kapitalo rezervas

2011

2012

2013

2014

2015

2016

2017

2018

¹ASN – Atsakingojo skolinimo nuostatai; ²LTV – Kredito dydžio ir įkeisto turto vertės santykis; ³DSTI – Vidutinės mėnesio įmokos ir pajamų santykis

2019 m. kovo 21 d.

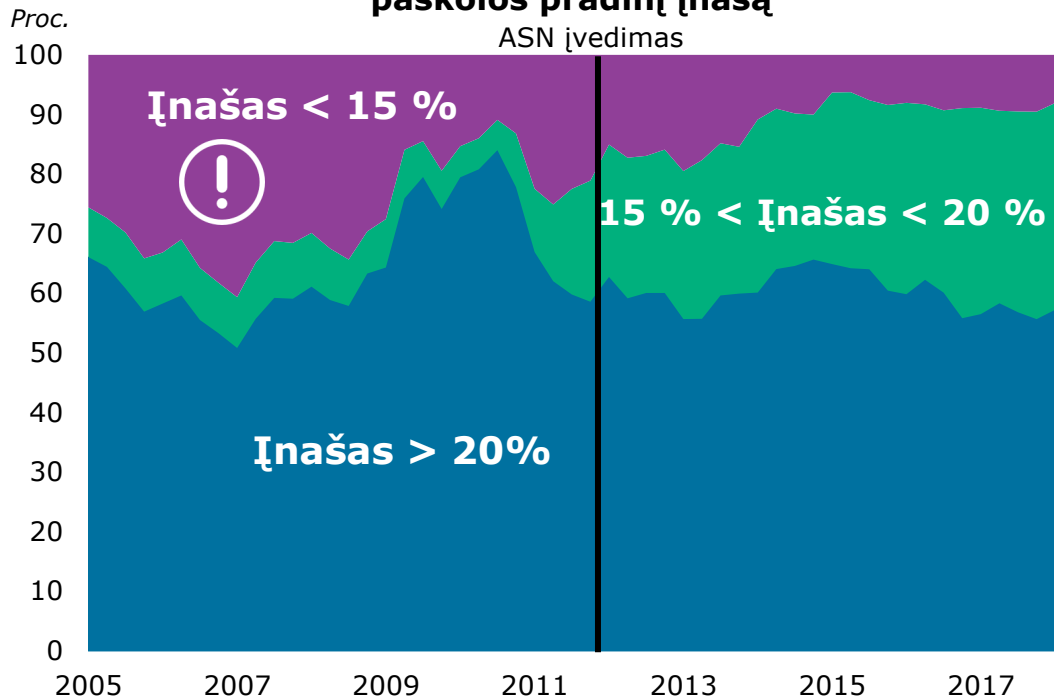
Ekonominės darganos: ar šį kartą Lietuvos ūkio stogas nebus kiauras?

Pradinio įnašo reikalavimas neleidžia per daug „užsiskolinti“

Naujų būsto paskolų portfelio pasiskirstymas pagal paskolos pradinį įnašą

ASN įvedimas

Šaltinis: Lietuvos bankas.

2019 m. kovo 21 d.

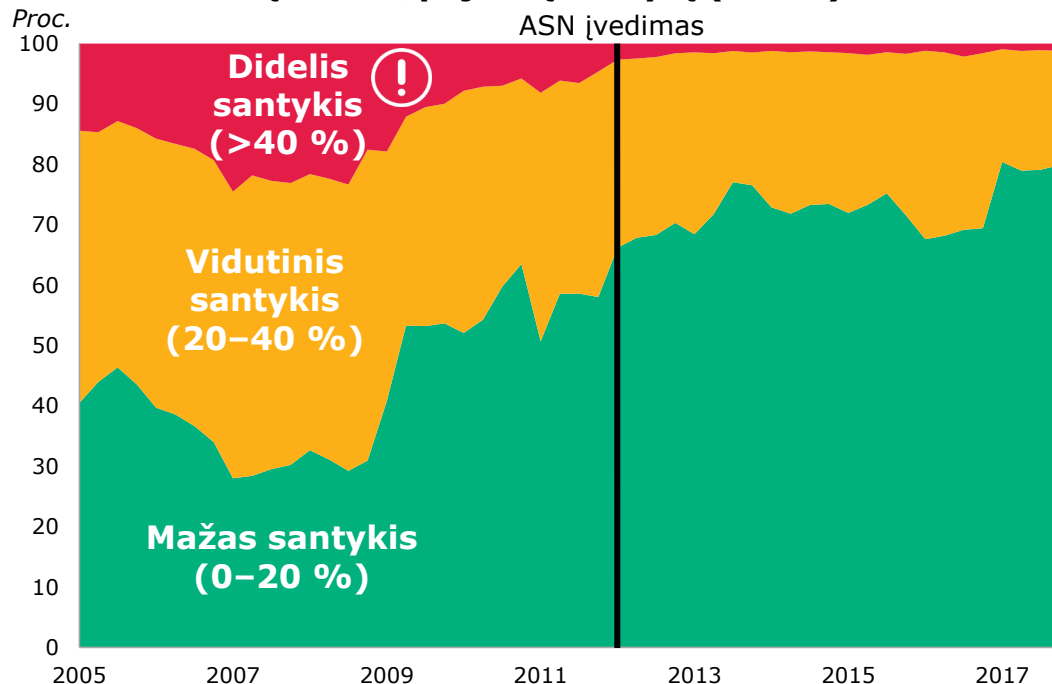
Ekonominės darganos: ar šį kartą Lietuvos ūkio stogas nebus kiauras?

Ribojama namų ūkių skolos našta

Namų ūkių naujų paskolų pasiskirstymas pagal įmokos/pajamų santykį (DSTI¹)

Šaltinis: Lietuvos banko skaičiavimai.

¹DSTI – Vidutinės mėnesio įmokos ir pajamų santykis.

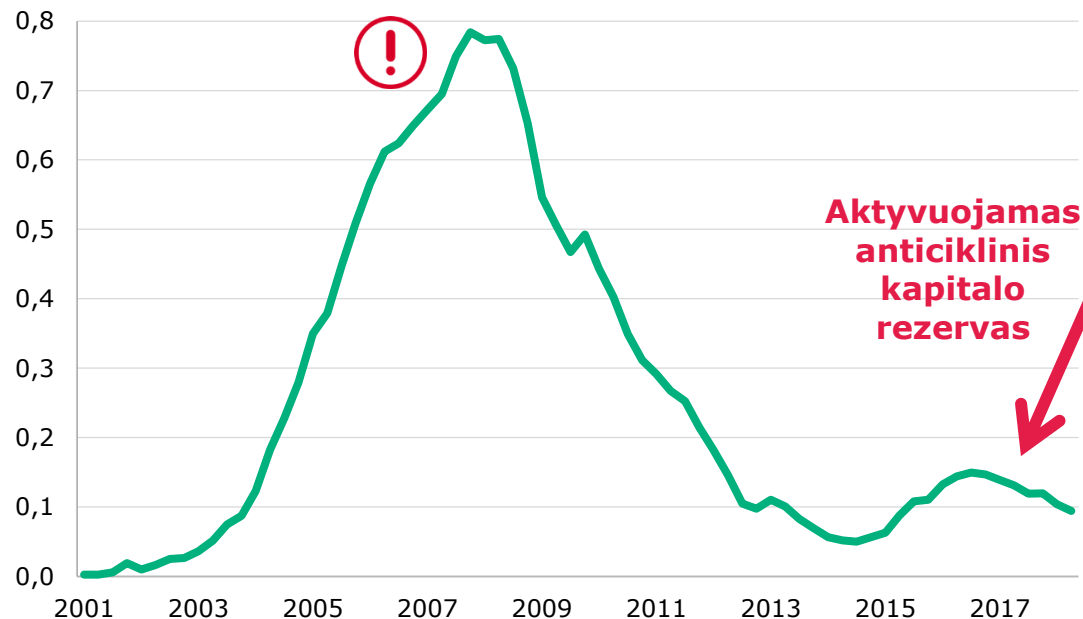

Naujos priemonės padeda greičiau reaguoti į ciklines rizikas

Lietuvos finansinio ciklo indeksas

Indekso reikšmė

Aktyvuojamas anticiklinis kapitalo rezervas

Bankams taikomi makroprudenciniai kapitalo rezervai

1 % anticiklinis kapitalo rezervas

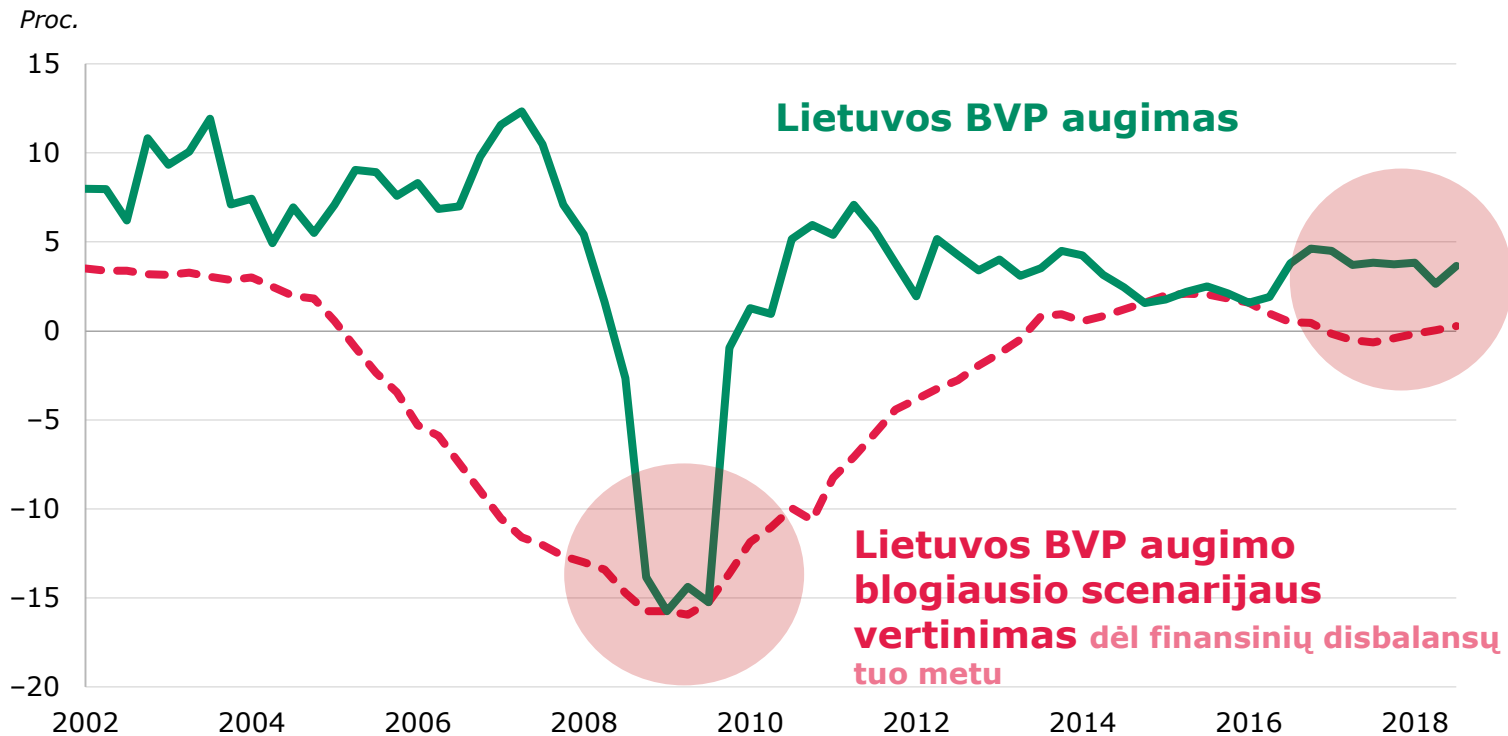
0,5–2 % kapitalo rezervas sistemškai svarbiems bankams

2,5 % kapitalo apsaugos rezervas

8 % Minimalus kapitalo reikalavimas

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Kokią krizę pranašauja Lietuvos finansiniai disbalansai?

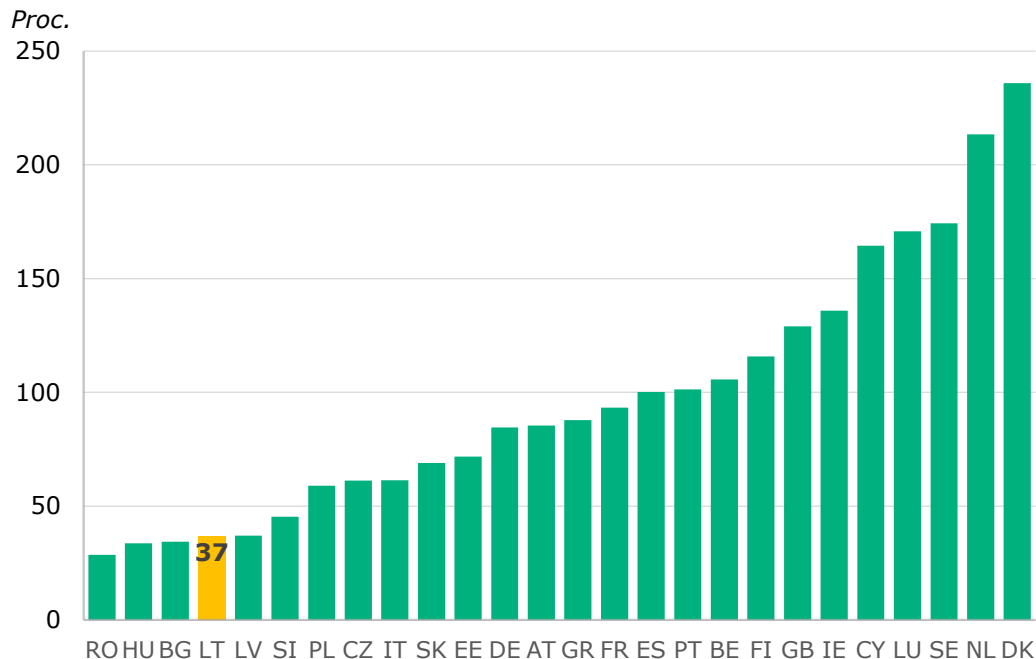
Šaltinis: Lietuvos bankas.
2019 m. kovo 21 d.

Ekonominės darganos: ar šį kartą Lietuvos ūkio stogas nebus kiauras?

BET NEPAMIRŠKIME! Lietuvos padėtis buvo vertinama gerai ir prieš 2008 m. krizę !

Namų ūkių paskolų ir pajamų santykis (2017)

Šaltinis: Lietuvos bankas.

2019 m. kovo 21 d.

2006 m. daug ekspertų bandė pateisinti kredito augimą

„Skola maža – normaliai konverguojam link Europos!“

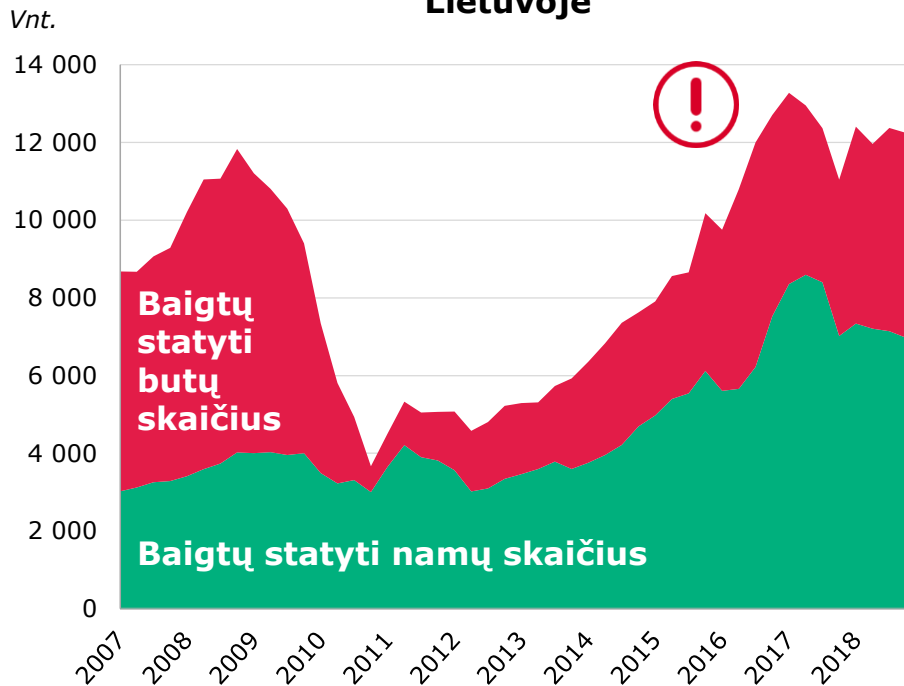
„NT kainos nuolatos kyla, reik pirkt kol vėl nepabrango!“

„Jei žmogus nemokės paskolos, gausim užstatą! Reik skolinti daugiau!“

Rizikų esama tiek Lietuvoje, tiek ir išorėje

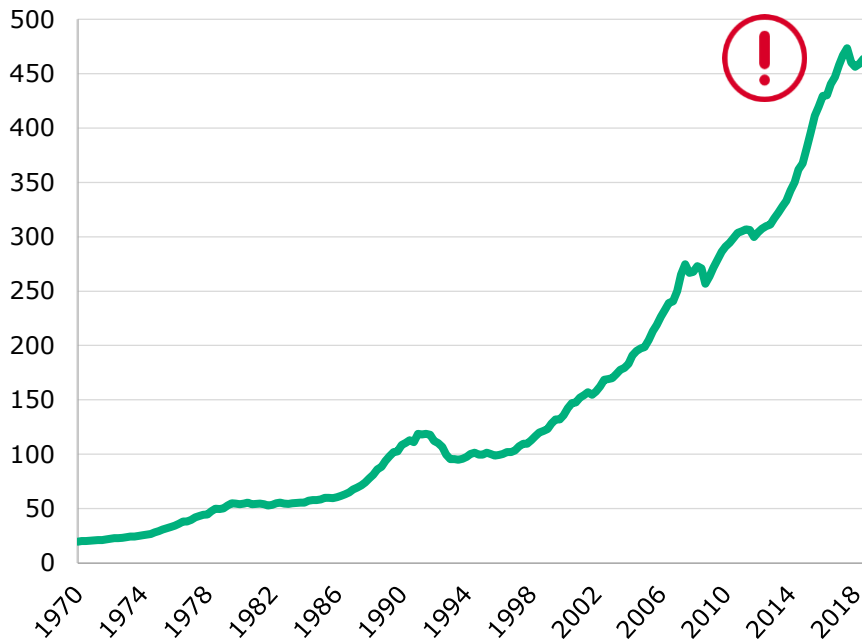
Per metus baigtų statyti būstų skaičius Lietuvoje

Šaltinis: Statistikos departamentas.

Būsto kainos Švedijoje

Indeksas, 1995 = 100

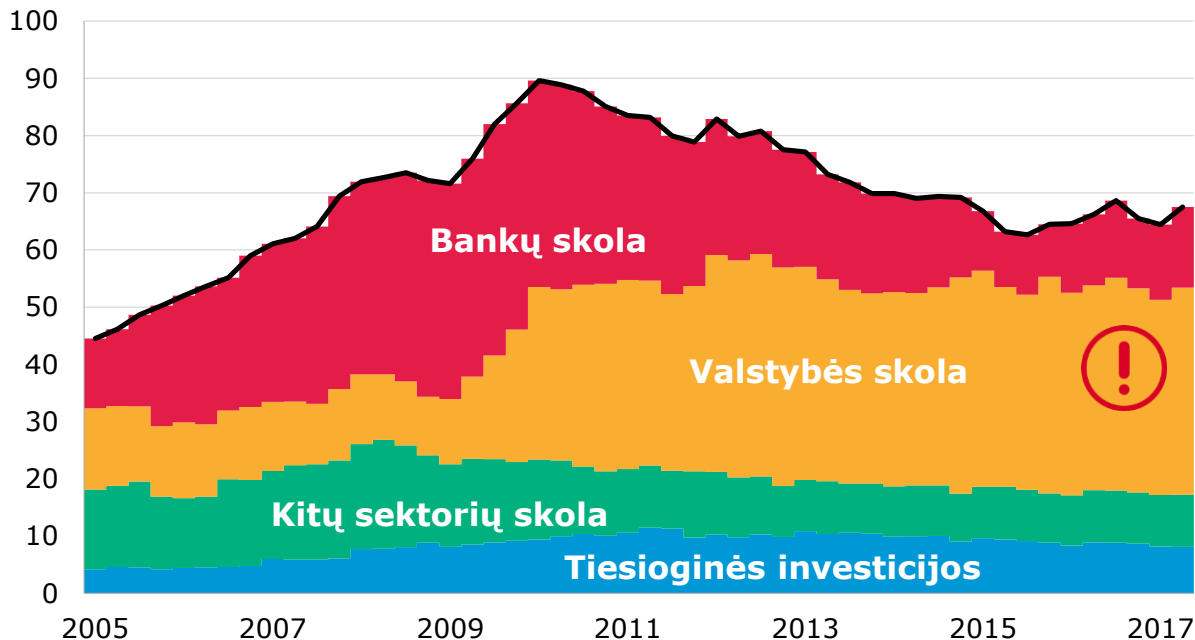

Šaltinis: Tarptautinių atsiskaitymų bankas.

Valstybės skola dabar didesnė, rezervai per maži

Lietuvos skola užsieniui

Proc., palyginti su BVP

Valdžios skola užsieniui padidėjo nuo 14 % 2008 m. iki ~35 % 2018 m., tačiau yra 6-ta mažiausia ES

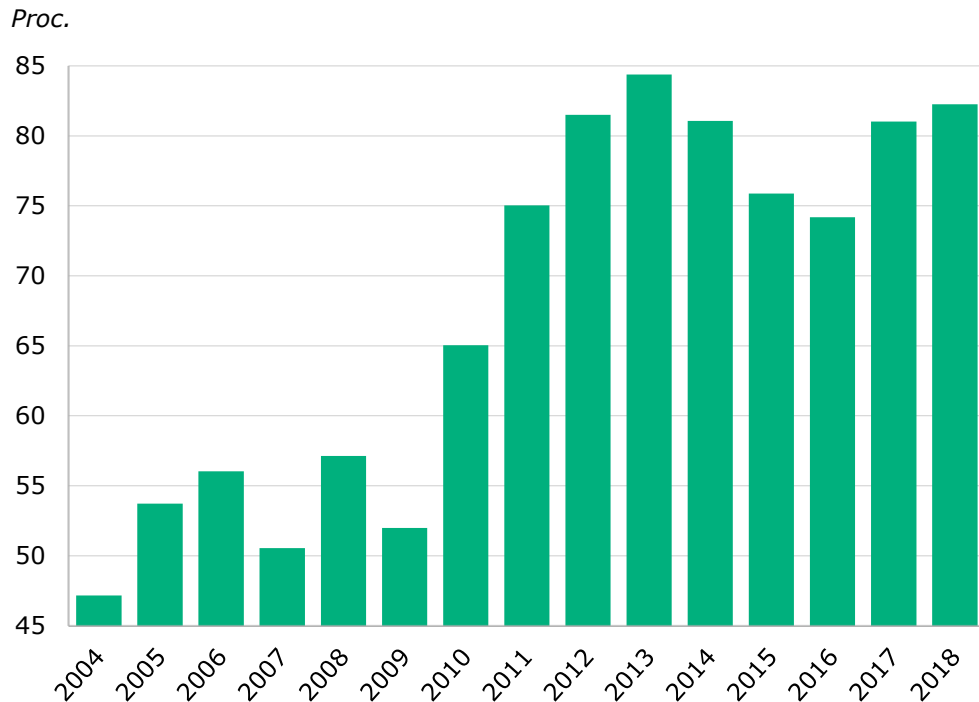
Didesnė skola gali jautriau reaguoti į finansų rinkų nerimą

Krizės atveju padėtų didesni rezervai. Jie sudaro apie 1 mlrd. eurų ir yra nepakankami didesniam šokui atremti

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.
 Pastaba: neįskaitant centrinio banko įsipareigojimų.

Lėtėjantis eksporto rinkų augimas ir prekybos suvaržymai gali paveikti šalies eksportą

Prekių ir paslaugų eksportas, % BVP

* Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Lietuvos eksportas nuo 2007 m. išaugo daugiau nei 2 kartus

Lietuva tapo viena atviriausių ekonomikų ES – eksportas viršija 80 % BVP ir yra vienas didžiausių ES

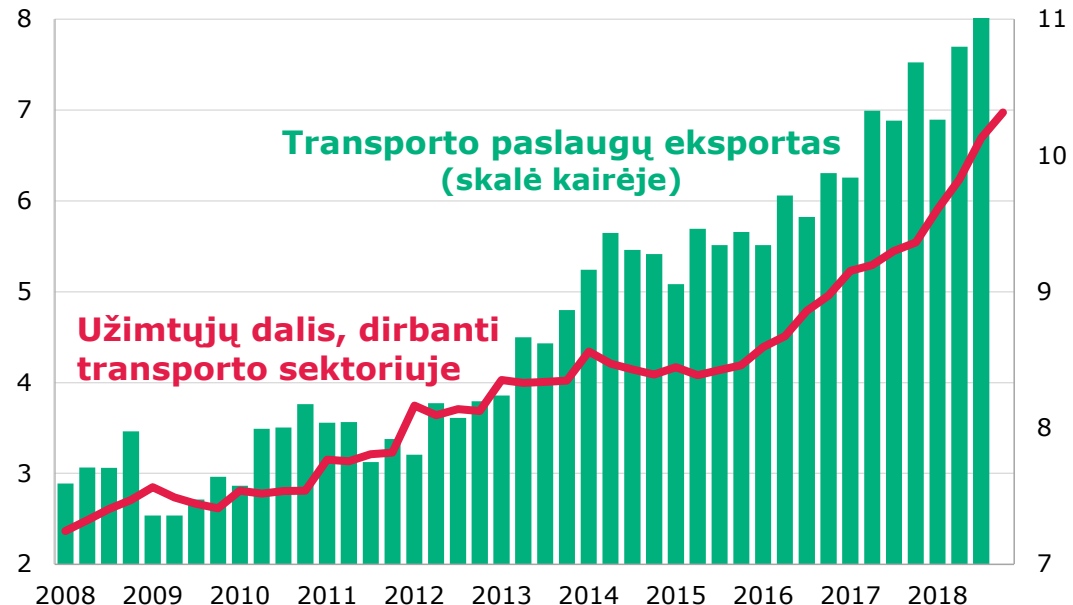
Didžioji dalis eksporto yra žemos ir vidutinės pridėtinės vertės. Dėlto eksportas gali būti jautresnis paklausos svyravimams

Transporto sektorių gali paveikti ne tik lėtėjantis prekybos augimas, bet ir griežtesnis reguliavimas

Transporto paslaugų eksportas ir užimtųjų dalis

Proc., palyginti su BVP

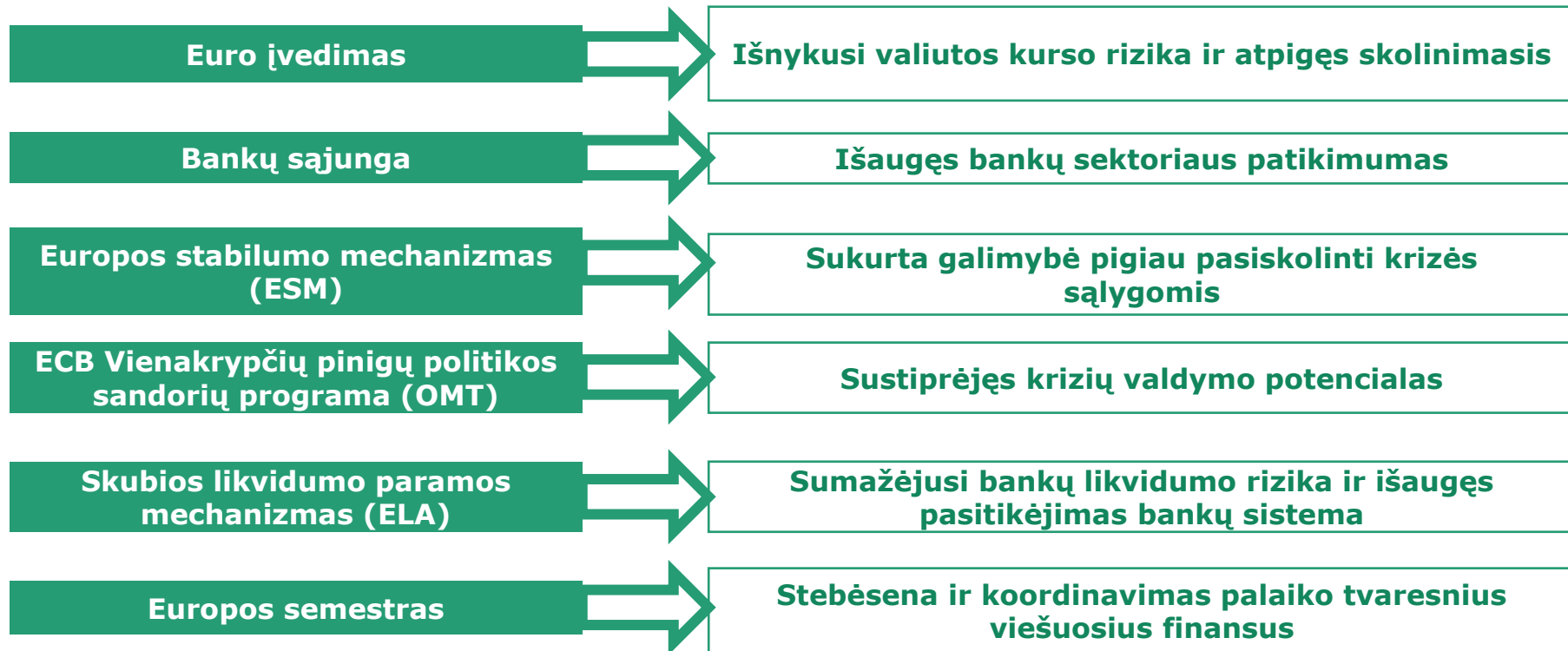
Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Transporto paslaugų eksporto dalis Lietuvos BVP išaugo kelis kartus

1/10 šalies užimtųjų dirba transporto ir saugojimo sektoriuje

Šiam sektoriui iššūkių kelia ne tik lėtėjantis eksporto rinkų augimas, bet ir griežtėjantis ES reguliavimas

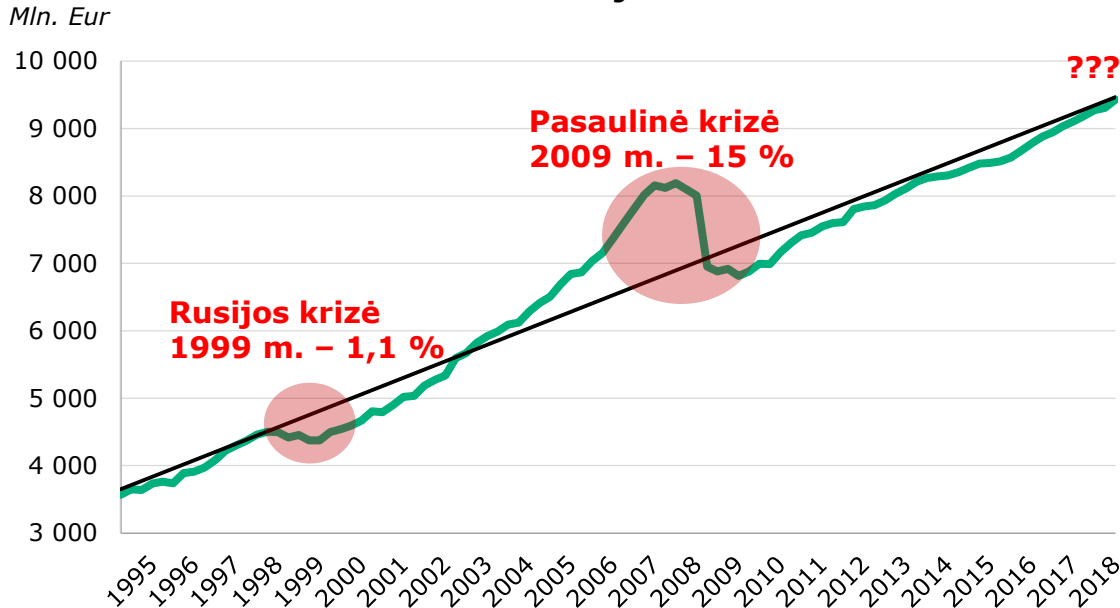
Euras ir euro zonos instituciniai saugikliai – skėtis nuo ekonominių negandų

Ilgalaikis ekonomikos augimas ir konvergencija – Lietuvos Achilo kulnas?

Lietuvos realiojo BVP dinamika

Darbo jėga ir žmogiškasis kapitalas: migracija, asmenų aktyvumas darbo rinkoje, sveikata, švietimas

Kapitalas: produktyvios investicijos, intelektinės nuosavybės apsauga, infrastruktūra

Našumas ir technologinis lygis: verslo sąlygos, mokesstinė ir reguliacinė aplinka, mokslinė veikla, inovacijos, švietimas

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

Ačiū!

Gediminas Šimkus

Ekonomikos ir finansinio stabilumo
tarnybos direktorius
2019 m. kovo 21 d. Vilnius